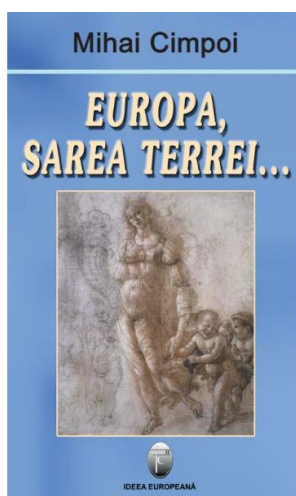

Mihai Cimpoi, *Europa, sarea Terrei...*, Editura Ideea Europeană, București, 2007, 221 p.

Prof. Dumitru MIHĂILESCU

E-mail: mihalescu_dumitru@yahoo.com

Mihai Cimpoi este un reputat critic și istoric literar, eminescolog, autor a peste 45 de studii și eseuri monografice, a peste 2000 de studii și articole, multe dintre acestea apărând în Marea Britanie, Franța, Germania, Italia. Amintim studiile și eseurile de literatură română și universală consacrate lui Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Brâncuși, Dostoievski, Leopardi, T. Mann, eseurile de filosofia culturii și, în mod special, studiul său *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* (1996) care este prima sinteză critică asupra literaturii române din Basarabia. Mai amintim *Mihai Eminescu. Dicționar Enciclopedic* (2013), o lucrare monumentală, unică.

„Figură emblematică a culturii române din Basarabia” (Valeriu Matei), Mihai Cimpoi este membru de onoare al Academiei Române, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Cartea care face obiectul însemnărilor de față, *Europa, sarea Terrei...* este, după cum mărturisește autorul, o carte ciudată într-un fel, o carte „care are formă de scrisoare deschisă, de spovedanie Mie însumi și deopotrivă Celuilalt, prietenului european, printr-un transfer de alteritate.” (p. 197). Cartea aceasta, mărturisește autorul, „s-a născut dintr-o idee, Idee a Prieteniei Europene” (p. 7), Europa, acest „continent al idealității albe” a fost imaginată ca o Grădină a Hesperidelor, în care stă tăinuit Mărul de Aur.

După o prefață intitulată *Iubite cititor, Drag prieten european*, urmează patru capitole / secțiuni cu titluri sugestive: *Eurocentrismul, Occident și Orient, (În literatura română), Proeuropenismul românesc, Crizele europenității*. În *Addenda* sunt incluse două studii: *România intră în Europa și Basarabia văzută de un olandez*. „Scrisoarea deschisă” se încheie cu un gând îndreptat spre prietenul *Europaes*.

Sudiind cărțile înaintașilor, autorul constată că unitatea Europei se impune odată cu înfruntarea civilizației greco-romane cu „barbarii”, că există o modelare a Europei gândită de poeți, filosofi, oamenii politici. Napoleon ar fi vrut să impună o unitate politică, iar Goethe se gândea la o unitate culturală, autorul lui *Faust* se gândea la o *patrie lărgită*, sfidând eurocentrismul care admite doar literaturile vestice mari. Românii au și ei modele de Europă unită. Ștefan cel Mare lupta pentru o comuniune sub semnul creștinismului. Mihai Eminescu vorbea, în 1870, despre necesitatea unei Ligi Spirituale Europene care să armonizeze interesele speciale, adică naționale, cu cele general-continentale.

În scțiunea a treia a cărții sale, cea mai mare, Mihai Cimpoi abordează problema proeuropenismului românesc și constată că *Proeuropenismul românesc cunoaște o scară ascensională – de la atitudinile sentimental-admirative, exprimate retoric sub formă de îndrumare reportericească, elogiu (panegiric) sau odă (exemplare fiind „Însemnare a călătoriei mele” de Dinicu Golescu sau „Oda râvnitoare spre învățătură” a lui iParis Mumuleanu: „Tineri, bătrâni, îndemnând, / Patria s-o folosim / La izvor nou alergând / Științe să dobândim. / Pild-avem pe europeii / Astăzi s-au descoperit / Un izvor prea minunat.”)*, până la o conștiință a europenității spiritului românesc ca dat ontologic (etic, habitual, etnic, geopolitic. (p. 69) Autorul face referire la modelul european gândit de Maiorescu, Kogălniceanu, Lovinescu, Iorga, Blaga, de Cioran, Eliade, Ionescu, Noica, Tristan Tzara, B. Fundoianu. Mihai Cimpoi face referire la modelul românesc european propus de Eugen Simion, care *exclde orice complexe, fanatisme, ifose triumfaliste și*

patetisme demagogice. (p. 76). Autorul apreciază că raportul nostru cu Europa reia problema *alterității* și îl citează pe Eugen Simion: *Credința mea cea mai sinceră este că Europa nu este o firmă la care trebuie să lucrăm toți, este o stare de spirit, este o sumă de valori morale, spirituale și democratice. Europa înseamnă libertate de expresie și repet, respect lucid (nu fanatic) față de tradițiile fiecărei culturi; Europa înseamnă întotdeauna și Altul (Celălalt). Nu poate fi socotit european cine ignoră sau disprețuiește cultura națională.* (p. 77)

Unitatea Europei era văzută de Constantin Noica sub semnul unui model valoric al unității varietății. Pentru cărturarul Noica cultura europeană este *sarea pământului*.

Mihai Cimpoi constată că după 1990 *ideea europeană* este readusă în dezbateri și pledoarii cu reactualizarea conștiinței apartenenței valorice la patrimoniul cultural general al continentului și a argumentelor *pro* și *contra*, acestea din urmă fiind mai timide și mai puține.

În studiul *Complexele literaturii române*, Mihai Cimpoi se referă la faptul că marii critici români au fost profund marcați de complexele culturii noastre (maioresciana discrepantă dintre *fond* și *formă*, și definire a personalității europene a lui Eminescu, *spiritul critic* al lui Garabet Ibrăileanu, teoria lui Eugen Lovinescu a sincronismului și a mutației valorilor. Autorul nu împărtășește teoria lui Emil Cioran potrivit căreia *noi românii nu ne-am încercat în parcursul inconștient al luptei cu spațiul și cu timpul, nu avem o fizionomie proprie, nu avem stil fiindcă am rămas la țăran, neștiind că satul n-a intrat niciodată în lume. Ceea ce s-ar putea denumi cioranizarea ideii de cultură mică* – notează Mihai Cimpoi – *se manifestă în încercările binecunoscute de lepădare de modelul Eminescu, considerarea calificativului de „poet național” sau de „poet exponențial”, de figură-cheie a unei culturi ca ceva desuet și necaracteristic culturilor mari.* (p. 139) Autorul aduce ca un contraargument literatura germană, unde Goethe este considerat „poet național” și „educator național” al germanilor, sau literatura italiană, unde *Divina Comedie* este considerată o *Biblie națională a italienilor*. În ultima secțiune a cărții, *Crizele europenității*, autorul face referire la teoriile lui Nietzsche, Spengler și Husserl, precum și la *Comunismul național, la Post Comunism, la mondializare și deznaționalizare*.

Scrisoarea deschisă „prietenului europaeus” se încheie într-un ton optimist. *Totuși, suntem în drept să credem într-o Europă vindecată de răni și capabilă de a-și redobândi unitatea „Rinocerului” lui Ionescu, simbol al iraționalului și absurdului lumii de azi, gata să ne devore, îi putem opune puterea rațiunii, a sacrului, a ordinii armonizate.* (p. 202)

Concluzia care se desprinde în urma lecturării acestei cărți este că încadrarea într-un sistem de valori al culturii și civilizației europene este singura cale *care ne poate da blazonul nobleței și care ne poate asigura – prin această încadrare – universalitatea.* (p. 21)

Surprinde plăcut, în întreaga lucrare, exemplaritatea argumentării, accesibilitatea comunicării, varietatea informației, lectura cărții oferind o experiență intelectuală inedită și fecundă oricărui cititor pasionat de „problemele europene”.